

Nr 173.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till allmän bostadsräkning m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 7 och 8) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna dels till Undersökningar rörande levnadsvillkor och hushållsvanor ett reservationsanslag av 23 000 kronor, dels ock till Allmän bostadsräkning m. m. ett reservationsanslag av 370 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 282, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 maj 1946, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1946/47 såsom reservationsanslag under femte huvudtiteln anvisa dels till Insamling av minuthandelspriser på landsbygden 5 200 kronor, dels ock till Allmän bostadsräkning m. m. 850 000 kronor.

Undersökningar rörande levnadsvillkor och hushållsvanor samt insamling av vissa prisuppgifter.

I propositionen nr 307 till 1945 års riksdag underställde Kungl. Maj:t, bland annat, riksdagens prövning frågan om dels en ny undersökning rörande levnadsvillkor och hushållsvanor, dels en speciell budgetundersökning för jordbrukare och lantarbetare ävensom en undersökning av minuthandelspriser å vissa orter. Då föredragande departementschefen emellertid av olika skäl funnit, att samtliga berörda undersökningar i allt fall icke borde påbörjas redan under budgetåret 1945/46 fick propositionen närmast till ändamål att bereda riksdagen tillfälle uttala sin mening i ärendet. För genomförande av provundersökningar och för att täcka kostnaderna för vissa andra förberedelsearbeten anvisade riksdagen dock ett anslag å 23 000 kronor.

I skrivelse den 28 februari 1946 har *socialstyrelsen*, som under innevarande budgetår verkställt berörda provundersökningar, redovisat resultaten härav och upptagit frågan om en allmän undersökning rörande levnadsvillkor och hushållsvanor till förnyad behandling. Därvid har styrelsen bl. a. anfört, att fortlöpande prisinsamling på landsbygden borde komma till stånd snarast möjligt för att en basperiod för indexberäkningarna må kunna erhållas, eller lämpligen från den 1 juli 1946. Styrelsen beräknar med hänsyn till vissa

smärre löneökningar kostnaden för prisinsamlingen under första året till 5 200 kronor.

T. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Mossberg, har anfört följande.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anförde till det vid propositionen nr 307/1945 fogade statsrådsprotokollet, att en förutsättning för att hushållsbudgetundersökningen skulle ge ett för längre tid framåt användbart resultat uppenbarligen vore, att den företagits under normala yttre betingelser. Med hänsyn härtill borde undersökningen i varje fall icke påbörjas redan under budgetåret 1945/46. Ännu när socialstyrelsen i slutet av februari 1946 upptog frågan om hushållsundersökningarnas verkställande till fortsatt behandling kunde man ha anledning räkna med en sådan förändring av läget, att berörda förutsättning skulle vara i huvudsak uppfylld hösten 1946. Numera gjorda erfarenheter giva emellertid anvisning om att de skäl som talade mot ett verkställande av budgetundersökningen under budgetåret 1945/46 sannolikt komma att föreligga även under nästa budgetår. Jag finner därför, att budgetundersökningen och denna kompletterande inventering och hushållsvaneundersökning ytterligare böra uppskjutas.

Däremot synes den av socialstyrelsen förordade insamlingen av minut-handelspriser på landsbygden böra igångsättas under nästa budgetår. Mot de av styrelsen i detta sammanhang gjorda kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra. För nästa budgetår torde alltså för ändamålet böra avses 5 200 kronor. Därest erfarenheterna utvisa, att prisinsamlingen bör bli fortlöpande, synes från och med budgetåret 1947/48 kostnaderna böra bestridas från socialstyrelsens avlönings- och omkostnadsanslag och anslag till ortsombud.

Allmän bostadsräkning m. m.

Enligt förslag av Kungl. Maj:t anvisade föregående års riksdag ett anslag å 370 000 kronor till Allmän bostadsräkning m. m. De undersökningar, som avsågos med anslaget, omfattade dels en allmän bostadsräkning på landsbygden och i stadssamhällen samt en därtill ansluten hyresräkning inom stadssamhällen, dels en allmän bostadshushållsstatistik, dels ock en representativ bearbetning av vissa uppgifter inom bostadsräkningen. Ett av socialstyrelsen framlagt förslag — enligt tre alternativ — att undersökningen skulle omfatta jämväl en redovisning av familjeinkomsten inom bostadsräkningen ansågs därvid böra tills vidare anstå.

I skrivelse den 9 april 1946 har *socialstyrelsen* efter samråd med statens byggnadslånebyrå avgivit förslag till anslagsäskande för budgetåret 1946/47 vad avser den allmänna bostadsräkningen samt därvid upptagit frågan om inkomstredovisningen till förnyad behandling. Styrelsen har hemställt om anvisande av ett anslag å 955 000 kronor för en inkomstredovisning, som är avsedd att vara total för vissa tätorter och omfatta allenast en tolfedel av landet i övrigt.

T. f. departementschefen har härom anfört följande.

Redan föregående år fattade statsmakterna principiell ståndpunkt till frågan om förevarande undersökningars omfattning med undantag av inkomstredovisningen.

Beträffande inkomstredovisningen har socialstyrelsen framlagt tre alternativ. För den statliga bostadspolitiken torde det minst omfattande (alternativ III), vilket avser en bearbetning av de för folkräkningen införskaffade inkomstuppgifterna avseende en tolfedel av befolkningen, vara tillfyllest. Inkomstredovisningen har emellertid även till väsentligt ändamål att, jämte övriga nu ifrågavarande undersökningar, skapa ett underlag för den lokala bostadsplaneringen. För detta ändamål synes en mera fullständig inkomstredovisning vara erforderlig för vissa tätorter. Då emellertid för detta ändamål inkomstuppgifterna avseende år 1945 icke äro fullt tillfredsställande på grund av verkstadskonfliktens och beredskapens inverkan på inkomstförhållandena, bör man enligt min mening begränsa inkomstredovisningen till vad som är nödvändigt för det praktiska behovet. Total inkomstredovisning beträffande de särskilda tätorterna bör sålunda ske endast i den mån statens byggnadslånebyrå finner en sådan ur den lokala bostadsplaneringens synpunkt särskilt angelägen och socialstyrelsen biträder denna uppfattning. En undersökning av inkomstförhållandena enligt de av mig sålunda angivna linjerna synes innebära en avsevärd begränsning i förhållande till socialstyrelsens förslag. Med hänsyn härtill torde kostnaderna för ifrågavarande undersökningar kunna beräknas till ett lägre belopp. Jag förordar, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av 850 000 kronor.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln såsom reservationsanslag anvisa

- a) till *Insamling av minuthandelspriser på landsbygden* 5 200 kronor,
- b) till *Allmän bostadsräkning m. m.* 850 000 kronor.

Stockholm den 31 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON